

Underlag till förskolerapport 2023 för Skärholmens stadsdelsnämnd

Innehållsförteckning

Stadsdelsnämndernas underlag till Stockholms stads Förskolerapport 2023	3
Tillgång till förskola och tidigare förberedelser för fortsatt utbildning inklusive insatser för barns behov av språkutveckling	3
Fortsätt inventera icke inskrivna barn samt följ upp informationsinsatser och uppsökande verksamhet	3
Utveckla uppföljningen av det språkutvecklande arbetet.....	4
Utveckla samverkan med socialtjänsten och andra myndigheter	5
Personalens utbildningsnivå, arbetssituation och förutsättningar för uppdraget	6
Följa upp och utvärdera insatserna för att förbättra personalens kunskaper i svenska.....	6
Utveckla organiseringen för undervisning så att den är förskollärlärd i samtliga barngrupper	6
Förbättra arbetssituationen genom att fortsätta stärka arbetslagets kultur och förutsättningar för uppdraget.....	7
Övriga utvecklingsområden i stadsdelsnämndernas systematiska kvalitetsarbete	7

Stadsdelsnämndernas underlag till Stockholms stads Förskolerapport 2023

Tillgång till förskola och tidigare förberedelser för fortsatt utbildning inklusive insatser för barns behov av språkutveckling

Fortsätt inventera icke inskrivna barn samt följ upp informationsinsatser och uppsökande verksamhet

Hur har ni under året inventerat vårdnadshavare i stadsdelsområdet med barn som har rätt till allmän förskola men inte går i förskola eller pedagogisk omsorg?

Förvaltningen har under året inventerat samtliga vårdnadshavare i stadsdelsnämndsområdet med barn som har rätt till allmän förskola men inte går i förskola eller pedagogisk omsorg. I mars 2023 var det 231 barn födda 2018–2021. Inventeringen visade att 40 % av de barn som inte är inskrivna i förskolan står i kö till förskola eller har ett startdatum för placering längre fram. 32 % av barnen står inte i kö till förskola.

Hur har ni kontaktat ovan nämnda vårdnadshavare genom uppsökande verksamhet och lämnat information om förskolan?

Information om förskola, till vårdnadshavare med barn som inte är inskrivna sker genom riktade postala utskick. Förvaltningen har tagit fram en informationsfolder om förskola som riktar sig vårdnadshavare med barn i förskoleålder. Informationsfoldern beskriver kortfattat vad förskola är, hur förskolan arbetar samt hur vårdnadshavare kan finna mer information och ansöka om förskoleplats. Informationsfoldern finns tillgänglig på förvaltningens medborgarkontor, inom de öppna förskolorna och delas ut inom hembesöksprogrammet.

Förvaltningen har, i enlighet med ny lagstiftning, erbjudit förskola till barn som har bott i Sverige en kort tid eller har vårdnadshavare som bott i Sverige en kort tid. Erbjudandet om förskoleplats innehöll information om vad förskola är, att allmän förskola är avgiftsfri samt att förskolan serverar lunch.

Hur har genomförda insatser för att få fler barn att skrivas in i förskolan följts upp och utvärderats för att utveckla insatserna? Vad visar uppföljningen?

Rektorerna har följt upp samtliga riktade erbjudanden genom att kontakta vårdnadshavare över telefon. Rektorer kom i kontakt med hälften av vårdnadshavarna (13 av 26). Fyra vårdnadshavare tackade ja till förskoleplatsen. Förvaltningen ser en utmaning med att komma i kontakt med vårdnadshavare då kontaktuppgifter saknas eller inte är korrekta.

Hur har ni analyserat orsakerna till att barn är inskrivna men inte deltar regelbundet i förskolans verksamhet?

Förvaltningen har under året inte genomfört en analys av orsakerna till att barn är inskrivna men inte deltar regelbundet i förskolans verksamhet. Nya system inom frånvaro och närvaro ser förvaltningen kommer underlätta arbetet med att samlat analysera ett nuläge.

De stadsdelsnämndsområden som har en introduktionsförskola, har ni följt upp om verksamheten lett till ökad inskrivning?

Samtliga öppna förskolor i stadsdelsnämndsområdet använder arbetssätt från introduktionsförskolan. Verksamheterna har, under det senaste året, inte fört statistik på hur många vårdnadshavare som skriver in sitt barn i förskolan.

Utveckla uppföljningen av det språkutvecklande arbetet

Det språkutvecklande arbetet har följts upp och utvärderats genom bland annat dialoger i ledningsgruppen och verksamhetsbesök i samband med språkkurs i svenska för medarbetare.

Kunskap om barns språkutveckling, andraspråkutveckling och hur barnen ska vara en del av en språkutvecklande förskola är grundläggande kunskap för alla pedagoger som arbetar i Skärholmens kommunala förskolor. Uppföljningar och utvärderingar visar att kompetenshöjning hos pedagoger är nödvändig för att förvaltningen ska kunna säkerställa att alla barn ges goda grundläggande kunskaper i svenska språket.

Med anledning av ovan förutsättningar har förvaltningen arbetat fram innehåll till en intern fortbildning för samtliga medarbetare. Fortbildningen lyfter särskilt fram pedagogens avgörande betydelse för barns språkutveckling då forskning betonar vikten av pedagogers förhållningssätt och förmåga att agera språklig förebild. Genom att lärarna tillsammans med deltagarna konkretiserar hur detta språkarbete behöver utövas i praktiken samt att deltagarna får uppgifter som ska utföras i barngrupp är målet att pedagogen stärks i sin yrkesroll.

Den senaste återkopplingen från grundskolor i stadsdelsnämndsområdet (år 2022) kommer från två grundskolor. Lärare beskriver att barnen har stora brister i sitt ordförråd, saknar adjektiv, har svårt att berätta och beskriva. Vidare att barn inte verkar tränade att samtala, lärare har även uppmärksammat att barn kan vara ganska svaga i sitt modersmål.

Informationen har bidragit till att utveckla innehållet i den språkkurs i svenska som finns för medarbetare. Från att innehållet tidigare syftat till att stärka både den muntliga och skriftliga kapaciteten ligger fokus nu helt på muntlig färdighet och förhållningssätt som krävs hos deltagarna.

På vilket sätt har ni informerat om och organiserat för undervisning på de nationella minoritetsspråken?

Förvaltningen har påbörjat en översyn kring arbetet med de nationella minoritetsspråken. Förvaltningen tar kontakt med de vårdnadshavare som kryssat i minoritetsspråk i sin ansökan till förskola och informerar om de förskolor i staden som har helt eller till väsentlig del undervisning på något av språken. Förvaltningen har pedagoger som talar ett av minoritetsspråken och vårdnadshavare får information om var det finns att tillgå. Om vårdnadshavare vill söka en annan förskola organiseras för att barnet ska få förstärkt språkstöd. Idag finns ett fåtal barn som efterfrågar förskola på finska men ingen efterfrågan för förskola på meänkieli eller samiska.

Förskolan inventerar årligen de språk som talas av pedagoger och barn. Språkinventeringen synliggör både var det finns barn som talar dessa språk samt var det finns pedagoger. Det är ett utvecklingsområde för samtliga förskolor att mer aktivt använda språkinventeringen i planeringen av undervisningen.

Utveckla samverkan med socialtjänsten och andra myndigheter

Beskriv på vilket sätt ni samverkar med socialtjänsten, BVC och andra myndigheter?

Det finns stående samverkansmöten mellan föräldrarådgivarna och förskoleavdelningens utvecklingsledare och verksamhetscontroller. Under året fick samtliga personalgrupper presentation av föräldrarådgivningens verksamhet vid APT och föräldrarådgivningen har bjudits in till flertalet föräldramöten. I augusti gjorde förskolorna utskick till samtliga vårdnadshavare via skolplattformen samt bifogade information om föräldrarådgivningen i introduktionspaketet till alla vårdnadshavare. Föräldrarådgivningens enskilda stödsamtal har ökat med 64 % under första och andra tertialen 2023 i jämförelse med samma period 2022. Därtill har antalet anmälningar till förvaltningens föräldrastödsprogram fördubblats från första och andra tertialen 2022 till samma period 2023.

Föräldrarådgivningen har tagit del av fördjupad information om förskolans verksamhet och vid hembesök delas en informationsbroschyr ut. Under hösten 2022 togs ett gemensamt årshjul fram tillsammans med förskolans ledningsgrupp i vilket det bland annat finns överenskommet att utskick med generell information om föräldrarådgivningen görs i början av varje termin och löpande utskick om föräldrastödsprogram under terminerna inför respektive grupptart.

Socialtjänsten bjuds regelbundet ut till APT på förskolorna så att medarbetare kan ställa frågor kring orosanmälan. När socialtjänst deltar på APT leder detta till frågor från pedagoger vilket indikerar att det finns ett behov. Under året har socialtjänsten även informerat förskolans ledningsgrupp om arbetssätt vid orosanmälan.

Förskolorna samarbetar med BVC genom att bidra med information om barnet inför utredningar. Föräldrarådgivningen har regelbundna möten med BVC och har bland annat spridit informationsfolder om förskolan. Förvaltningen samverkar med polismyndigheten genom den lokala samverkansöverenskommelsen.

Vilka möjligheter och hinder ser ni med att utveckla samverkan med socialtjänsten, BVC och andra myndigheter?

Öppen förskola, där introduktionsförskola ingår, och föräldrarådgivningen är samlokaliserade sedan hösten 2023 inom ett familjens hus. Tillsammans med barnavårdscentralen (BVC) och barnmorskemottagningen (MVC) ingår de som en familjecentral i Skärholmen. Förvaltningen ser goda möjligheter till djupare samverkan. Sekretess kring den enskilde kan vara ett hinder där socialtjänsten, förskolan och skolan har kunskap om familjer som skulle kunna gagna i ett främjande och förebyggande arbete.

Hur ser rutinerna ut för att tidigt upptäcka barn som riskerar att fara illa, exempelvis vid orosanmälan?

Medarbetare görs regelbundet medvetna om anmälningsskyldigheten samt har möjligheten till dialog med ledning och socialtjänst vid osäkerhet. Om ett barn inte kommer till förskolan tar pedagoger kontakt med familjen. Pedagoger reagerar vid oro för barnet, exempelvis vid oro för bristande omsorg av hygien eller att vårdnadshavare inte tar kontakt med vården efter uppmaning. Inom förvaltningens förskolor är det rektor som signerar orosanmälningar.

Förvaltningen ser över hur processen kring obetalda förskoleavgifter kan utvecklas för tidigare stötta vårdnadshavare med ekonomiska svårigheter.

Personalens utbildningsnivå, arbetssituation och förutsättningar för uppdraget

Följa upp och utvärdera insatserna för att förbättra personalens kunskaper i svenska

Insatsen för att höja personalens kompetens i svenska språket startade våren 2020 och har fortsatt även 2023. Detta genom en språkkurs där förvaltningen samarbetar med arbetsmarknadsförvaltningen och SFI söderort. Under vårterminen deltog totalt 22 personer, nio av dessa har inte fortsatt under höstterminen. Totalt deltar 15 personer under hösten 2023.

Uppföljning och analys av genomförd insats visar exempelvis på komplexiteten i att möta deltagarens individuella behov och utmaningar i att skilja på brister i pedagogisk kompetens med brister i yrkesspråket svenska. Det faktum att språkkursens innehåll fokuserar på det praktiska arbetet med barnen är en framgångsfaktor då deltagare kan beskriva en förändrad praktik. Det finns även en ökad medvetenhet om språkets betydelse hos fler deltagare, en medvetenhet kring vad det ställer för krav på respektive pedagog. Betydelsen av en mottagarorganisation, dvs att det på förskolorna finns kollegor som stöttar, har framkommit i och med språkkursen. Denna del kan och behöver utvecklas ytterligare.

Analys av genomförd språkkurs har även förtydligat utmaningen i barnens rätt till en språkutvecklande förskola, trots kompetenshöjande insatser, inte kan tillgodoses fullt ut. Förvaltningen behöver använda den kompetens som finns på bästa sätt för barnens bästa, vilket betyder att alla pedagoger inte kan göra allt. Med det sagt krävs det att organisationen ställer sig ödmjuka inför varje pedagogs styrka och kompetens i att erbjuda barnen en kvalitativ utbildning och undervisning.

Förvaltningen bedömer att insatsen behöver utvecklas till att tydligare fånga de olika kompetensutvecklingsbehoven som finns hos medarbetarna inom förskolorna. Detta för att tydligare integrera kompetensutvecklingen med en språkutvecklande arbetsplats. Förvaltningen ser dock en utmaning i att, trots kompetenssatsningar som sker, kunna säkerställa att alla barn ges goda grundläggande kunskaper i svenska språket.

Utveckla organiseringen för undervisning så att den är förskollärlärd i samtliga barngrupper

I oktober 2023 är det fyra avdelningar som saknar en legitimerad förskollärare. Två pedagoger är klara med sina studier men har inte ansökt om legitimation. En pedagog studerar till förskollärare och blir klar till våren. En pedagog validerar sin utbildning vid Uppsala universitet. Genom stöd från grannavdelningar och stöd från pedagogiska utvecklingsledare organiseras för att säkerställa kontinuerlig undervisning där det saknas en legitimerad förskollärare.

Rektorsgruppen ser över nuläget och behovet av legitimerade förskollärare och samarbetar för att säkerställa att alla barn får kontinuerlig undervisning. Om det saknas legitimerade förskollärare ska en åtgärdsplan skrivas. För att säkerställa att förskollärare har legitimation har förvaltningen förändrat rutinen vid nyanställning. Samtliga rektorer ska vid rekrytering

stämman av med Skolverket att förskolläraren har legitimation. Barnskötare uppmuntras till vidare studier och i nuläget är det fyra personer som studerar till förskollärare.

Förbättra arbetsituationen genom att fortsätta stärka arbetslagets kultur och förutsättningar för uppdraget

Har ni under året vidareutvecklat personalens grundläggande förutsättningar för uppdraget såsom exempelvis stödstrukturer vid frånvaro i arbetslagen (vikariesystem)?

Den lokala handlingsplanen för förbättrad arbetsituation för förskollärare och barnskötare utgör ett bra underlag i dialog kring medarbetarnas arbetsituation. Flera förskoleenheter har på arbetsplatsträffar sett över handlingsplanens områden och tittat på vad som redan görs och vad som behöver vidareutvecklas. Flera förskoleenheter arbetar vidare med förutsättningar, roller, uppdrag och ansvar där flera ser en framgångsfaktor i införandet av en person med samordnaruppgift på förskolan. Vid morgonmöten inom enheten ser personer med samordnaruppgift över dagens bemanning. Vid behov förs dialog med ledning för fördelning av resurser eller vikarietillsättning.

Förvaltningen verkar för ett närvarande ledarskap genom att ha mindre enheter. Vidare finns även en tydlig chefsuppdelning med rektorer och enhetschefer samt stödfunktioner så som pedagogiska utvecklingsledare och specialpedagoger.

Flera förskoleenheter har gemensamma nätverk för både barnskötare och förskollärare. För att stärka förskollärarna i deras uppdrag finns även enskilda förskollärarnätverk.

Vad är er analys av hur personalen uppfattar sin arbetsituation? Är det någon förutsättning enligt handlingsplanen som är särskilt angelägen att förbättra?

Rektorer ser att sjukfrånvaro hos kollegor kan skapa stress och en känsla av att pedagoger inte hinner med sina arbetsuppgifter. Det framkommer också att det är kopplat till kompetensbrist, att det är en låg förståelse för vad som ingår i uppdraget. Det finns fortsatt ett behov av att, utifrån förväntningar och styrdokument, förtydliga de olika yrkesrollernas uppdrag för både barnskötare och förskollärare.

Övriga utvecklingsområden i stadsdelsnämndernas systematiska kvalitetsarbete

Vilka ytterligare pågående utvecklingsområden för förskolan finns på stadsdelsnämndnivå, utöver de områden som dessa anvisningar omfattar?

- Ett förvaltningsövergripande lärmiljödokumentet
- Ett förvaltningsövergripande språkdokument
- Pilotprojekt kring användning av digitala verktyg för språkanalys.
- Kompetensutveckling för förskolans kockar med fokus på klimatsmart mat och hållbar omställning.
- Systematiskt kvalitetsarbete på huvudmannanivå i syfte att bland annat tydligare få kunskap kring den enskilda förskolans utvecklingsbehov och vad kunskapen innebär för förvaltningen som helhet.
- Språkkurs i svenska för medarbetare
- Gemensam utbildningsidé med läroplanen och Skärholmens kontext som

utgångspunkt lyfter tre huvudsakliga områden; Språk, demokrati och hälsa.

Vilka läroplansområden ser ni är prioriterade för utvecklingsarbete på enhetsnivå?

Lek, språk, demokrati (normer och värden, barns delaktighet och inflytande) och hälsa (mat, rörelse, psykisk och fysisk hälsa).

På vilket sätt arbetar förvaltningen för att stödja förskolornas systematiska kvalitetsarbete utifrån läroplanens mål?

Att arbeta systematiskt för en förskola med hög kvalitet kräver både tid och god kunskap om väsentliga utvecklingsområden. Processer som startas i allt från kompetenshöjande åtgärder till förändrade arbetssätt kräver tid, tydlig uppföljning och lyhörddhet för att främja önskad effekt.

Förvaltningen ger en riktning till förskolorna i sitt kärnuppdrag i en utbildningidé och kan därmed stödja det systematiska kvalitetsarbetet utifrån läroplanens samtliga mål. Detta utvecklingsarbete kräver att såväl förvaltning som den enskilda förskolan vågar prioritera, och har adekvata underlag.

Nedanstående är exempel på hur förvaltningen stödjer förskolornas systematiska kvalitetsarbete utifrån läroplanens mål.

- Tydliggöra det systematiska kvalitetsarbetet i alla led
- Prioritera utvecklingsområden utifrån det kompensatoriska uppdraget
- Gemensamma mallar
- Gemensamt lärmiljödokument
- Funktionellt delat ledarskap där rektorer har ett nära pedagogiskt ledarskap
- Stödfunktioner med pedagogiska utvecklingsledare och specialpedagoger